

دوره دهم تقنيه

جلسه ۲۲

صورت مشروح

مذاکرات مجلس

بالضمان متن قوائین

سه شنبه ۸ مهر ماه ۱۳۱۴ - ۲ رجب ۱۳۵۴

شماره مسلسل: ۷۰۳

قیمت اشتراك } سالنامه : داخله : ۷۰ روال
خارجه : ۱۰۰ روال }
تک شماره : دو روال

مطبعه مجلس

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس سه شنبه ۸ مهر ماه ۱۳۱۴ * (۲ رجب ۱۳۰۴)

فهرست مطالب

- ۱ (تصویب صورت مجلس
 ۲ (شور اول لایحه اجرای رای حکمیت نسبت بتجدید حدود ایران و افغانستان
 ۳ (بقیه شور لایحه راجع بدلائل اثبات دعوی
 ۴ (موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

(مجلس يك ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید)

صورت مجلس سه شنبه اول مهرماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند * *

[۱- تصویب صورت مجلس]

رای حکمیت دولت ترکیه نسبت به تجدید حدود ایران و افغانستان باحضور آقای معاون وزارت امور خارجه تحت شور قرار داد.

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (خیر) صورت

مجلس تصویب شد.

[۲- شور اول لایحه اجرای رای حکمیت

دولت ترکیه نسبت بتجدید حدود ایران و افغانستان]

رئیس - خبر کمیسیون امور خارجه راجع به رای حکمیت دولت ترکیه در موضوع سرحد ایران و افغانستان قرائت میشود:

خبر کمیسیون:

بطوریکه خاطر آقایان مستمضر است تشییذ مبانی مودت بین دولت شاهنشاهی و سایر دول خاصه ممالک همجوار از اهم مقاصد و منویات اولیای دولت بوده و چنانچه آقای رئیس مجلس شورای ملی در موقع تقدیم این لایحه اظهار فرمودند برای نمایندگان مجلس نیز هیچ مسئله مهمتر از این نیست که به بینند دولت شاهنشاهی روابط خود را با دول خارجه بطوریکه اسباب رضایت خاطر طرفین باشد

کمیسیون امور خارجه در جلسه ۲۳ شهریور ماه ۱۳۱۴ لایحه نمره ۴۰۱۰ و ۲۴۶۴ دولت را راجع به اجراء

* * * عین مذاکرات مشروح بیست و دومین جلسه از دوره دهم تقنینیه (مطابق قرائن ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

دایره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

* * * اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقایان : دکتر احتشام - ملک مدنی - عراقی - محیط لاریجانی - انبال
 غائبین بی اجازه - آقایان : ناری - طهرانچی - باهنک - عباس مسعودی - معذل - امیر ابراهیمی - بروجردی -

مؤید مؤیدی - پناوی

دیرآمدگان بی اجازه - آقایان : دکتر ادم - لیقوانی - بیات - دکتر جوان - نرائی

برقرار و مستحکم میسازد و بدیهی است که نمایندگان
لواحق را که مبنی بر تشدید روابط بین ایران و ملل
دوست و همجوار و همکیش میباشد مخصوصاً حسن استقبال
خواهند نمود بدین لحاظ کمیسیون امور خارجه پس از مذاقه
زیاد و توضیحاتیکه از طرف آقای معاون وزارت امور خارجه
داده شد رأی حکم رانحت مطالعه و شور در آورده عین ماده
واحدہ پیشنهادی دولت را با اتفاق آراء تأیید و اینک خبر
آن را برای شور اول تقدیم مجلس مینماید.

رئیس - ماده واحدہ پیشنهادی دولت قرائت میشود:
ماده واحدہ - مجلس شورای ملی رأی حکمیت دولت
ترکیه را راجع به تحدید حدود ایران و افغانستان که
مشمول بر هفت فصل میباشد و در تاریخ ۲۴ فروردین ۱۳۱۴
مطابق یازدهم مه ۱۹۳۵ میلادی صادر شده و ضمیمه
این ماده واحدہ میباشد تصویب و بدولت اجازه اجرای
آرا میدهد.

رئیس - در کلیات اعتراضی نرسیده است بورود شور
در فصول رأی گرفته میشود آقایانی که موافقت دارند قیام
فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد. در فصل اول و دوم
و سوم و چهارم و پنجم و ششم و هفتم اعتراضی نرسیده
است. بورود در شور دوم رأی گرفته میشود آقایانیکه
موافقت دارند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب
شد.

[۳ - بقیه شور لایحه راجع بدلائل اثبات دعوی]
رئیس - بقیه خبر کمیسیون قوانین عدلیه راجع بدلائل
اثبات دعوی مطرح است ماده ۱۳۰۵

کتاب سوم در شهادت - باب اول در موارد شهادت
ماده ۱۳۰۵ - جز در مواردی که قانون استثناء کرده
هیچیک از عقود و ایقاعات و تمهدهات را که موضوع آن
عیناً یا قیمة بیش از یکهزار ریال باشد نمیتوان فقط
بوسیله شهادت شفاهی یا کتبی اثبات کرد ولی این حکم
مانع از این نیست که محاکم برای مزید اطلاع و کشف حقیقت
بناظرارات شهود رسیدگی کنند.

رئیس - آقای دیبا

یانسد ریال که در قانون سابق بوده تغییر نکنند خصوصاً که
اساساً با این تشکیلاتی که امروز در مملکت ما وجود دارد
یعنی با این توسعه تشکیلات عدلیه و دوائر ثبت اسناد که
در دسترس مردم است باید حتی المقدور اثبات با شهادت
کمز بشود و تا ممکن است مواردی که شهادت شهود قابل
اثبات است محدود شود این است که بنده عقیده دارم که
همان یانسد ریال قانون سابق باشد و بجای این یکهزار
ریال گذارده شود.

مؤید احمدی - در کمیسیون عدلیه هم آقای دکتر
جوان همین فرمایش را فرمودند البته مطابق قانون
سابق همینطور است که میفرمایند لیکن آقای وزیر عدلیه
در کمیسیون توضیحاتی دادند که مواردی پیش آمده است
که صلاح دانسته ایم که به هزار ریال تبدیل و تعیین کنیم
و بنده هم در آن موضوع خیلی اصرار ندارم چون بر میگرد
بکمیسیون ممکن است در آنجا باز تجدید نظری بکنیم.

رئیس - ماده ۱۳۰۶

ماده ۱۳۰۶ - در مورد عقود و ایقاعات و تمهدهات مذکوره
در ماده فوق کسی هم که مدعی است به تمهد خود عمل
کرده یا بنحوی از انحاء قانونی بری شده است نمیتواند
ادعای خود را فقط بوسیله شهادت ثابت کند.

رئیس - آقای دکتر جوان

دکتر جوان - گرچه اساساً بنده معتقدم که تا ممکن
است با این تشکیلات عدلیه و توسعه که حاصل شده مواردی
که با شهادت شهود قابل اثبات است تصدیق بشود ولی با این
قرتیب که اینجا منع کرده و مینویسد: (ابراء در مقابل
سند ولو آنکه سند کمتر از یکهزار ریال باشد شهادت شهود
قابل اثبات نیست) بنظر بنده این کلمه صحیح نیست یعنی
بعضی موارد است که جز اینکه شهادت شهود مطلب ثابت
شود وسیله دیگری نیست و لذا بنظر بنده این کلیات صحیح
نیست برای اینکه در بعضی عقود و ایقاعات فرض بفرمائید
یک کسی با نجاری یا بنایی قرار میگذارد که برود فلان
ساختمان را انجام دهد یا فلان کار را درست کند بعد مدعی

میشود که فلان کار را انجام نداده تمهد خودت را ایفاء
نکرده در اینجا طرف مقابل تمهد جز اینکه شهادت شهود
استناد بکنند که چند نفر شاهد بیاورد که من رفتم و تمهدم
را انجام دادم چاره دیگری ندارد در صورتیکه در این ماده
منع کرده است میگوید در مورد تمهدهات و عقود و ایقاعات
بطور کلی نمیتواند بوسیله شهادت شهود ثابت کند و این
کلیت صحیح نیست. در جائیکه ممکن است سندی تهیه
کند مثل اینکه تمهد کرده هزار تومان بدهد بعد مدعی
است که هزار تومان را پرداخته است البته اینجا نمیشود
بشهادت شهود ثابت کرد باید سند ارائه شود ولی در جاهای
دیگر مثل اینکه عرض کردم تمهدهاتی است که جز اینکه
بوسیله شهادت شهود ثابت شود راه دیگری ندارد و این
قید باید برداشته شود لذا عقیده دارم ماده ۱۳۰۶ حذف
شود و در ماده ۱۳۱۱ که بعداً ذکر خواهد شد در آنجا
اصلاحاتی بعمل آید در اینخصوص در کمیسیون هم مذاکره
شد و این بنظر بنده زائد است.

مؤید احمدی - عرض کنم یک قدری افکار بعقیده
بنده روی افراط و تفریط است گاهی میک-وئیم که
اصلاً بشهادت شهود ترتیب اثر ندهیم گاهی خیر می بینیم
که بعضی موارد هست که چاره نیست و باید بشهادت شهود
ترتیب اثر داد عرض می کنم این عقد یا ایقاع یا تمهد
اگر بر حسب يك سندی است که رسمی است البته فقط شاهد
جواب سند را نمیدهد ممکن است بفرمایند خیر سند رسمی
نبوده يك تمهدی کرده و بعد هم انجام داده حالا میخواهد
با شهادت شهود ثابت کند چون در ماده قبل تذکر دادیم
که هیچ تمهد و هیچ عقد و ایقاعی را صرفاً بشهادت شهود
نمیشود اثبات کرد البته مقابلش هم همینطور است وقتی که
می گوید من باین عهد وفا کرده ام وقتی که ما گفتیم که
تمهد بشهادت شهود ثابت نمیشود ایفاء او را هم باید بگوئیم
بشهادت شهود نمیشود ثابت کرد مگر اینکه آنجا را هم
استثناء کنیم. اگر استثناء بکنیم که تمهد بشهادت ثابت
میشود باقیش را هم ممکن است بگوئیم بشهادت ثابت میشود
لکن ما در ماده قبل گفتیم که هیچ عقد و ایقاع و تمهدی

بشهادت ثابت نمیشود و البته ما يك جزئش را نمی توانیم استثناء کنیم و بگوئیم ایفائش می شود ولی معیناً ممکن است نظر تان را پیشنهاد کنید بیاید بکمیسیون تجدید نظر میکنیم شاید اصلاح شود

رئیس - ماده ۱۳۰۷ قرائت میشود

ماده ۱۳۰۷ - دعوی پرداخت دین - اقاله - فسخ ابراء در مقابل سند ولو آنکه موضوع سند کمتر از یک هزار ریال باشد بشهادت قابل اثبات نیست

رئیس - ماده ۱۳۰۸ قرائت میشود

ماده ۱۳۰۸ - در مقابل سند رسمی یا سندی که اعتبار آن در محکمه محرز شده دعوی که مخالف با مفاد یا مندرجات آن باشد بشهادت اثبات نمیکرد

رئیس - آقای دیبا

دیبا - اینجا بطور مطلق گفته میشود در مقابل سند رسمی یا سندی که اعتبار آن در محکمه محرز شده دعوی که مخالف با مفاد یا مندرجات آن باشد بشهادت اثبات نمیکرد ولی يك مواردی است که ولو سند هم در مقابلش باشد بشهادت شهود مطابق قوانینی که هست رسیدگی میشود در تحقیقات محلی که اتخاذ شده است شهادت هم مقبول است این است که بنده عقیده ام این است که این ماده بطور کلی صحیح نیست زیرا که در این موارد ولو اینکه در مقابلش سند هم باشد و اختلافات باشد محکمه باید مراجعه کند به تحقیق محلی اگر طرف بخواهد و معاینه محلی و اینها خیلی محل ابتلاء هم هست و اینها هم ثابت نمیشود مگر بشهادت شهود

رئیس - آقای دکتر جوان

دکتر جوان - این ماده طوری نوشته شده است که بنظر بنده ابراء آقای دیبا وارد نیست برای اینکه نوشته آن قسمتی را نمیشود بشهادت شهود ثابت کرد که مخالف با مندرجات سند باشد یعنی اگر در يك سند رسمی تصدیق شده باشد باینکه امری واقع شده است چون سند رسمی است یا سندی است که اعتبار سند رسمی پیدا کرده این

قیمت آن بیش از هزار ریال باشد این بود که در کمیسیون آقای وزیر عدلیه موافقت فرمودند این قسمت قید شود که هرگاه این دعاوی راجع بقبل از تصویب این قانون باشد باز هم بشهادت شهود قابل اثبات نباشد یعنی در آن صورت هزار ریال در موقع مطالبه است یعنی در موقع اقامه دعوی باید هزار ریال بیشتر قیمت نداشته باشد ولی بنظر بنده این قسمتی که در اینجا قید شده نسبت بقبل از تصویب این قانون همان قسم صحیح است ولی نسبت بآتیۀ مؤثر باشد یعنی مناط قیمت آن شیئی در زمان عقد نباشد بلکه در موقع مطالبه باشد بطور کلی اجازه داده شده است که دعاوی که قیمت آن هزار ریال است بشهادت شهود اثبات شود و اگر بیشتر شد نباید اجازه داده شود از این جهت بنده معتقدم که این ماده بنظر قضات واکگذار شود چون در اینجا قید شده که دعاوی که بشهادت شهود قابل اثبات است چه میزانی است اما اینکه قیمت روز عقد مناط است یا روز مطالبه این باید بنظر قضات واکگذار شود که میتواند در قضا یا استنباط کنند

مؤید احمدی - عرض کنم نظر همین بود که خود آقای دکتر جوان فرمودند و بعقیده بنده مخالفت با ماده فرمودند بعلم اینکه همینطور که تشریح فرمودند محل ابتلاء است فلان ملک امروز شاید بیست هزار تومان قیمتش است ولی در پانزده سال قبل هزار تومان قیمت داشته است آنوقت می آید باین عنوان اقامه دعوی میکنند و میخواهند بشهادت شهود اثبات کنند این بود که تصریح شد قیمت حین المطالبه آنوقتی که می آید عرض حال میدهد این قیمت مناط است نه قیمت سابق نظر ایشان این است که واکگذار بنظر قضات کنیم لکن توضیح و تصریح هم عیبی ندارد البته قاضی هم همین را استنباط میکند لکن تصریح مضر نیست

رئیس - ماده ۱۳۱۱

ماده ۱۳۱۱ - احکام مذکور در فوق در موارد ذیل جاری نخواهد بود

۱ - در مواردی که اقامه شاهد برای تعویب با تکمیل

دلیل باشد مثل اینکه دلیلی بر اصل دعوی موجود بوده ولی مقدار یا مبلغ مجهول باشد و شهادت بر تعیین مقدار یا مبلغ اقامه کردد

۲ - در مواردی که بواسطه حادثه گرفتن سند ممکن نیست از قبیل حریق و سیل و زلزله و غرق کشتی که کسی مال خود را بدیگری سپرده و تحصیل سند برای صاحب مال در آن موقع ممکن نیست

۳ - نسبت بکلیه تعهداتی که عادة تحصیل سند معمول نمی باشد مثل اموالی که اشخاص در مهمانخانه ها و قهوه خانه ها و کاروانسراها و نمایشگاه ها می سپارند و مثل حق الزحمه اطباء و قابله

۴ - در صورتی که سند بواسطه حوادث غیر منتظره مفقود یا تلف شده باشد

۵ - در موارد ضمان قهری و امور دیگری که داخل در عقود و ایقاعات نباشد

رئیس - آقای دکتر جوان

دکتر جوان - بنده شق اول ماده ۱۳۱۱ را محتاج باصلاح میدانم برای اینکه در این ماده کلیه بسیاری از دعاوی که نباید بشهادت شهود اثبات کرد اجازه داده است که بشود اثبات کرد برای اینکه اینجا میگوید اگر کسی دلیلی داشته باشد و بخواهد برای تکمیل آن دلیل شهود اقامه کند مدعی به بهر مبلغی بالغ باشد بشهادت شهود میتواند ثابت کند چون دلیلی که ما اینجا گفتیم اعم است از دلیل و اماره و سند کتبی و دو قسمت دیگر که سابقاً ذکر شده و بنده معتقدم که اگر کسی دلیل کتبی داشته باشد مثل این که يك کسی مراسله مینویسد بکسی و در مراسله به طرف اقرار میکند که من دینی دارم ولی در مراسله خودش مبلغ را معین نکرده بیاید در محکمه اقامه دعوی کند بموجب مراسله خودش میگوید چون اقرار کرده در آن مراسله که مدیونم برای اثبات اینکه چه میزانی مدیون است ده تا شاهد دارم البته این باید قبول بشود ولی اگر کسی آمد يك

اماره یا قرائن یا اوضاع و احوالی که جزء ادله محسوب میشود برای خودش تدارک کرد و باستناد آن بخواهد اقامه دعوی کنند و اثبات آنرا بخواهد با شهادت شهود بعمل آورد این نباید قبول شود چون این موجب خواهد بود که اشخاصی دعاوی ولو به مبالغ کلی و گراف هم برسد يك اماراتی برای خودش تهیه میکنند و می آیند باستناد این ماده اقامه دعوی میکنند این است که بنده در اینجا پیشنهاد میکنم که بعد از کلمه دلیل قید دلیل کتبی بشود که صدور آن منتسب بطرف است مثل آن مثالی که در ماده ذکر کرده مثل اینکه دلیل بر انتساب موجود بوده ولی مبلغ یا مقدار معلوم نیست این مورد صادق بر همین قسم خواهد بود که بنده عرض کردم که دلیل کتبی دارد بر اینکه حتماً این دین منتسب بطرف مقابل است.

وزیر عدلیه (آقای صدر) - این تفسیر وقید در ماده لازم نیست برای اینکه طبعاً این تفسیر حاصل است زیرا بعد میرسیم . اماره دو قسم است يك امارات قانونی است که خود قانون آنرا معتبر شمرده است البته دلیل محسوب است مثل تصرف متصرف اگر از جهتی از جهات محتاج بشود بشاهد آنها مثل سند کتبی است و دارای اعتبار قانونی است يك اوضاع و احوال شخصی است يك اوضاع و احوالی است که جزء اماره و قرینه يك دعوائی و دفاعی واقع میشود و در نظر قاضی جزء اماره و قرینه صدق دعوائی یا دفاعی واقع میشود این خودش طبعاً تثبیت آن مقداری که بشهادت شهود اثبات میشود هست و حدود تاثیر آن همان حدود تاثیر شهادت است بنا بر این محتاج به این قید نیست و چنین نیست که اماره را ما مطلقاً بگوئیم که خودش دلیل است که بانضمام شهادت می تواند هر مقدار دعوی را اثبات کند اینطور نیست.

رئیس - ماده ۱۳۱۲ :

ماده ۱۳۱۲ - شهادت اشخاص ذیل پذیرفته نمیشود

- ۱ - محکومین بمجازات جنائی
- ۲ - محکومین بامر جنحه که محکمه در حکم خود آنها را از حق شهادت دادن در محاکم محروم کرده باشد
- ۳ - اشخاص ولگرد و کسانیکه تکدی را شغل خود قرار دهند .
- ۴ - اشخاص معروف به فساد اخلاق
- ۵ - کسی که نفع شخصی در دعوی داشته باشد
- ۶ - شهادت دیوانه در حال دیوانگی.

رئیس - آقای دیبا .

طباطبائی دیبا - در این ماده فقط قید شده است که شهادت اشخاص ذیل پذیرفته نمی شود ولی شهادتی که پذیرفته می شود چنانچه در بعضی موارد هست که نسبت با اشخاص يك شرابطی معین کرده نیست و يك شرابط مخصوص ذکر نشده و شهادت خودش يك امر وجودی است و يك شرابط وجودی لازم است که ذکر بشود که در چه مورد شهادت دوفتر لازم است شهادت بکنفر کافی است اقل شاهد در ذکور دو نفر و در اناث چهار نفر است اینها هیچ تعیین نشده این است که حالا که در باب شهادت رسیده ایم عقیده بنده این بود حد اکثر را معین کنند که محکمه چند نفر را باید قبول کند دوفتر را یا چهار نفر را ده نفر را يك عده باید معین شود و يك شرابط وجودی باید در این ماده قید شود و همچنین يك شرابطی ذکر شود که شهادت این اشخاص قبول و پذیرفته نمیشود و شهادت آن کسانی که پذیرفته میشود چه شرابطی دارد و در این جا در این قسمت قیدی نشده .

وزیر عدلیه - قسمت فرمایشات نماینده محترم راجع است بشهادتی که مطابق موازین شرع اقامه میشود و امش هم بینه است در آنجا همینطور است بین ذکور و اناث فرق گذاشته است ولی اینجا در طرز محاکم شرع و امور مختصه به محاکم شرع نیست و آن موازین بجای خودش است و اینجا شهادتی است که باصطلاح فقه شهود استفاضه گفته میشود یعنی شهادتی که از کثرت

آنها اعتماد بصدق آنها مفید قطع یا لا اقل ظن نزدیک به علم باشد این البته معتبر است و البته باید محصل به یقین باشد برای قاضی که اینطور طرف اعتماد باشد و این محصور بحد معینی نیست ممکن است در نظر قاضی دو نفر کافی باشد سه نفر یا يك نفر کافی باشد که شهادت بدهند و آن حرف يك نفر بمنزله شهادت جمع زیادی میشود و در نظر قاضی محل اعتماد و اطمینان باشد و ممکن است جمع زیادی شهادت بدهند و در نظر قاضی محل اعتماد نباشد پس يك ملاکی ندارد که بتوان عدد معین کرد یا اینکه چه شرابطی داشته باشد شرابط نفی باید گفته شود و اساساً هر شهادتی قابل استماع است فقط داریم که يك سنی را باید در نظر گرفت آنها هم در ماده بعد ذکر شده و در نظر گرفته شده است و فقط باید شرابط نفی را ذکر کرد و الاً باقی شهادت مسموع است شهادت آدم عاقل و بالغ مسموع است مگر اینکه يك مانعی درش باشد و شروط شهادت هم در مواد دیگر ذکر خواهد شد که چه جور شهادت باید باشد که مؤثر واقع شود .

رئیس - آقای دکتر جوان

دکتر جوان - ابراد آقای دیبا از يك جهة دیگر هم وارد نیست برای اینکه در مواد قبلی شرابط شهود را که باید چه صفاتی را دارا باشد ذکر شده است در ماده ۱۲۶۳ مینویسد که شاهد باید عاقل باشد بالغ باشد رشید باشد قاصد باشد مختار باشد و بعد مینویسد شهادت مفلس در حال افلاس قابل قبول نیست و این شرابط مستغنی میکنند که شرابط دیگری ذکر شود .

رئیس - ماده ۱۳۱۳ :

ماده ۱۳۱۳ - شهادت اطفالی که بسن پانزده سال تمام نرسیده اند فقط ممکن است برای مزید اطلاع استماع نمود مگر در مواردی که قانون شهادت این قبیل اطفال را معتبر شناخته باشد .

رئیس - ماده ۱۳۱۴ :

باب دوم - در شرابط شهادت

ماده ۱۳۱۴ - شهادت باید از روی قطع و یقین باشد نه بطور شك و تردید .

رئیس - پیشنهادی از آقای دکتر جوان رسیده است که بکمسیون رجوع خواهد شد . ماده ۱۳۱۵ :

ماده ۱۳۱۵ - شهادت باید مطابق با دعوی باشد ولی اگر در لفظ مخالف و در معنی موافق یا کمتر از ادعا باشد ضرری ندارد .

رئیس - ماده ۱۳۱۶ :

ماده ۱۳۱۶ - شهادت شهود باید مفاداً متحد باشد بنابر این اگر شهود باختلاف شهادت دهند قابل اثر نخواهد بود مگر در صورتی که از مفاد اظهارات آنها قدر متیقنی بدست آید

رئیس - ماده ۱۳۱۷

ماده ۱۳۱۷ - اختلاف شهود در خصوصیات امر اگر موجب اختلاف در موضوع شهادت نباشد اشکالی ندارد

رئیس - ماده ۱۳۱۸

ماده ۱۳۱۸ - در صورتیکه شاهد از شهادت خود رجوع کند یا معلوم شود برخلاف واقع شهادت داده است بشهادت او ترتیب اثر داده نمیشود

رئیس - آقای دیبا

طباطبائی دیبا - بنده عقیده ام این است در اینجا برای اشخاصی که شهادت دروغ میدهند يك مجازاتی هم معین شود برای اینکه از شهادت دروغ دادن جلوگیری شود در این ماده فقط نوشته شده که اگر کذب شهادت معلوم شد به شهادت ترتیب آری داده نمیشود ولی مجازاتی برای او نیست و حال آنکه خیلی مناسب است که مجازاتی هم معین شود

وزیر عدلیه - در قانون جزا مجازات معین شده است برای شهادت دروغ . این قانون مدنی است . و از حیث تاثیر وعدم تاثیر حقوقی نوشته می شود ولی جزایش در قانون دیگر نوشته شده و در جای خودش ملحوظ است و الاً آن هم داریم

رئیس - ماده ۱۳۱۹

ماده ۱۳۱۹ - شهادت بر شهادت در صورتی مسموع است که شاهد اصل وفات یافته یا بواسطه مانع دیگری مثل بیماری و سفر و حبس و غیره نتواند حاضر شود.

رئیس - پیشنهادی رسیده است:

پیشنهاد آقای پالیزی

پیشنهاد میکند اول بشاهد قسم داده شود که قسم یاد کند به کذب شهادت نمیدهد.

رئیس - ماده ۱۳۲۰

کتاب چهارم - در امارات

ماده ۱۳۲۰ - اماره عبارت از اوضاع و احوالی است که به حکم قانون یا در نظر قاضی دلیل بر امری شناخته می شود.

رئیس - ماده ۱۳۲۱

ماده ۱۳۲۱ - امارات قانونی اماراتی است که قانون آنرا دلیل بر امری قرار داده مثل امارات مذکوره در این قانون از قبیل مواد ۳۵ و ۱۰۹ و ۱۱۰ و ۱۱۵۸ و ۱۱۵۹ و غیر آنها و سایر امارات مصرحه در قوانین دیگر.

رئیس - ماده ۱۳۲۲

ماده ۱۳۲۲ - امارات قانونی در کلیه دعاوی اگر چه از دعاوی باشد که بشهادت شهود قابل اثبات نیست معتبر است مگر آنکه دلیل بر خلاف آن موجود باشد.

رئیس - ماده ۱۳۲۳

ماده ۱۳۲۳ - اماراتی که بنظر قاضی واکذار شده عبارت است از اوضاع و احوالی در خصوص مورد و در صورتی قابل استناد است که دعوی بشهادت شهود قابل اثبات باشد یا ادله دیگر را تکمیل کند.

رئیس - ماده ۱۳۲۴

کتاب پنجم - در قسم

ماده ۱۳۲۴ - در دعاوی که بشهادت شهود قابل اثبات نیست مدعی میتواند حکم بدعوی خود را که بموجب انکار مدعی علیه است منوط بقسم او نماید.

رئیس - ماده ۱۳۲۵

ماده ۱۳۲۵ - در موارد ماده فوق مدعی علیه نیز میتواند در صورتیکه مدعی سقوط دین یا تمهد یا نحو آن باشد حکم بدعوی را منوط بقسم مدعی کند.

رئیس - ماده ۱۳۲۶

ماده ۱۳۲۶ - مدعی یا مدعی علیه در مورد دو ماده قبل در صورتی می تواند تقاضای قسم از طرف دیگر نماید که عمل یا موضوع دعوی منتسب بشخص آن طرف باشد بنا بر این در دعاوی بر صغیر و مجنون نمی توان قسم را بر ولی یا وصی یا قیم متوجه کرد مگر نسبت باعمال صادره از شخص آنها آن هم مادامی که بولایت یا وصایت یا قیمومت باقی هستند و هم چنین است در کلیه مواردی که امر منتسب بیک طرف باشد.

رئیس - ماده ۱۳۲۷

ماده ۱۳۲۷ - در دعوی بر صغیر و مجنون و متوفی در صورتی که طرف مدعی باشد ولی یا وصی یا وارث علم به دین مورث و یا مولی علیه دارند می توانند تقاضا کنند که طرف دیگر قسم بر عدم اطلاع خود از منشاء دعوی یاد کند.

رئیس - ماده ۱۳۲۸

ماده ۱۳۲۸ - کسی که قسم متوجه او شده است در صورتی که نتواند بطلان دعوی طرف را اثبات کند یا باین قسم یاد نماید یا قسم را بطرف دیگر رد کند و اگر نه قسم یاد کند و نه آن را به طرف دیگر رد نماید نسبت به ادعائی که تقاضای قسم بر آن شده است محکوم می گردد.

رئیس - ماده ۱۳۲۹

ماده ۱۳۲۹ - قسم بکسی متوجه میگردد که اگر اقرار کند اقرارش نافذ باشد.

رئیس - ماده ۱۳۳۰

ماده ۱۳۳۰ - تقاضای قسم قابل توکیل است و توکیل در دعوی صورتی را تقاضای قسم میدهد لیکن قسم یاد کردن

رئیس - آقای دکتر جوان

قابل توکیل نیست و وکیل نمیتواند بجای موکل قسم یاد کند.

رئیس - ماده ۱۳۳۱

ماده ۱۳۳۱ - قسم قاطع دعوی است و هیچگونه اظهاری که منافی با قسم باشد از طرف پذیرفته نخواهد شد.

رئیس - ماده ۱۳۳۲

ماده ۱۳۳۲ - قسم فقط نسبت باشخاصی که طرف دعوی بوده اند و قائم مقام آنها مؤثر است.

رئیس - ماده ۱۳۳۳

ماده ۱۳۳۳ - در دعوی بر میت در صورتی که اصل حق ثابت شده و بقاء آن در نظر حاکم ثابت نباشد حاکم میتواند از مدعی بخواهد که ببقاء حق خود قسم یاد کند در این مورد کسی که از او مطالبه قسم شده است نمی تواند قسم را بمدعی علیه رد کند حکم این ماده در موردی که مدرک دعوی سند رسمی است جاری نخواهد بود.

رئیس - ماده ۱۳۳۴

ماده ۱۳۳۴ - در مورد ماده ۱۲۸۳ کسی که اقرار کرده است میتواند نسبت بآنچه که مورد ادعاء او است از طرف مقابل تقاضای قسم کند.

رئیس - پیشنهاد آقای دکتر جوان:

پیشنهادی کرده بودم و معتقدم که اصلاً این ماده زائد است و باید حذف شود

رئیس - پیشنهاد آقای دکتر جوان:

بنده با پیشنهادی که سابقاً راجع به ماده ۱۲۸۳ نموده ام ماده ۱۳۳۴ را زائد میدانم باید حذف شود

رئیس - ماده ۱۲۳۵

ماده ۱۳۳۵ - در دعاوی که يك طرف آن اشخاص حقوقی مثل ادارات دولت و شرکت ها هستند قسم مورد ندارد. رئیس - رأی گرفته میشود برود در شور ثانی آقایانیکه موافقت دارند قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد.

[۴- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس - اگر تصویب میفرمائید جلسه را ختم کنیم چون کار دیگری نداریم جلسه آتی روز یکشنبه سیزدهم دستور شور دوم عهد نامه حدودی با افغانستان سه ساعت قبل از ظهر جلسه تشکیل خواهد شد. (مجلس چهل دقیقه قبل از ظهر ختم شد) رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری